

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ**ΑΠΟΦΑΣΗ
192/2019**

Η Ολομέλεια του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου, συνήλθε σε συνεδρίαση στον συνήθη γι' αυτό τόπο την 3.12.2019 και ώρα 11:00, προκειμένου να συζητήσει επί της κατωτέρω υποθέσεως. Συγκροτήθηκε από τους: Αθανάσιο Κουτρομάνο, πρόεδρο, και τα μέλη Καλλιόπη Διαμαντάκου, Βασίλειο Καραποστόλη, Νικόλαο Κιάο, Ευαγγελία Μήτρου και Γεώργιο Πλειό. Από το μέλος Γεώργιος Σαρειδάκης, ο οποίος είχε κληθεί νομίμως. Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Αναστασία Μαραζίδου, διοικητική υπάλληλος του ΕΣΡ.

Αντικείμενο της συζήτησης ήταν η ενδεχόμενη παραβίαση της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας από τον τηλεοπτικό σταθμό με τον διακριτικό τίτλο ΣΚΑΪ, ιδιοκτησίας της εταιρείας με την επωνυμία ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΝΤΟΤ ΚΟΜ ΑΝΩΝΥΜΗ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ & ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ, αναφορικά με την προστασία της αξίας του ανθρώπου, τις δυσμενείς διακρίσεις λόγω φύλου και την ποιοτική στάθμη εκπομπής.

Για τον έλεγχο σχηματίστηκε φάκελος με αριθμό 287/11.11.2019, ο οποίος ανατέθηκε στη διοικητική υπάλληλο Κατερίνα Κοντοπούλου και στην ειδική επιστήμονα- νομικό Ρέα Λαμπροπούλου. Η διοικητική υπάλληλος υπέβαλε την με αριθμό πρωτοκόλλου 1041/ΕΣ/14.11.2019 έκθεση καταγραφής των πραγματικών περιστατικών. Στη συνέχεια η ειδική επιστήμων υπέβαλε στο Ε.Σ.Ρ. την με αριθμό πρωτοκόλλου 1058/ΕΣ/20.11.2019 νομική της εισήγηση.

Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης παρέστησαν οι πληρεξούσιοι δικηγόροι του σταθμού Αφροδίτη Γουγά και Ευστάθιος Γεωργόπουλος καθώς και η διευθύνουσα σύμβουλος του σταθμού Ευαγγελία Κουτσαυτάκη. Ερωτηθέντες από τον Πρόεδρο, οι

εκπρόσωποι του σταθμού της εγκαλουμένης δήλωσαν ότι γνωρίζουν το περιεχόμενο του φακέλου, έλαβαν δε τον λόγο και ανέπτυξαν τους ισχυρισμούς τους. Ζήτησαν στη συνέχεια -και η Ολομέλεια δέχτηκε- να τους παρασχεθεί προθεσμία για την κατάθεση εγγράφου υπομνήματος μέχρι και την 13.12.2019 και ώρα 14.00 και η συζήτηση κηρύχθηκε περαιωμένη. Ο σταθμός κατέθεσε στη Γραμματεία το με αριθμό πρωτοκόλλου 5690/13.12.2019 υπόμνημα.

Την 16.12.2019 και ώρα 11.00 η Ολομέλεια συνήλθε σε διάσκεψη επί της υποθέσεως, ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου. Συγκροτήθηκε από τα αυτά ως άνω - παραστάντα κατά τη συζήτηση- μέλη. Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Αναστασία Μαραζίδου, διοικητική υπάλληλος του ΕΣΡ. Παρέστη επίσης και η ανωτέρω εισηγήτρια, η οποία ανέπτυξε το ζήτημα προφορικά και αποχώρησε. Η Ολομέλεια, αφού παρακολούθησε την επίμαχη ροή προγράμματος και μελέτησε το σύνολο των στοιχείων του φακέλου:

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

I. Νομικό Μέρος

1. Το ΕΣΡ είναι η αρμόδια κατά το Σύνταγμα Ανεξάρτητη Αρχή (άρθρο 15 παρ. 2) για την άσκηση του άμεσου ελέγχου του κράτους επί της ραδιοφωνίας και της τηλεοράσεως και την επιβολή των προβλεπόμενων διοικητικών κυρώσεων. «Ο άμεσος έλεγχος του κράτους...έχει ως σκοπό... την εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και η πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας, καθώς και το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και νεότητας».
2. Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος: «Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας».
3. Κατά το άρθρο 106 παρ. 2 του Συντάγματος: «Η ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία δεν επιτρέπεται να αναπτύσσεται σε βάρος της ελευθερίας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ή προς βλάβη της εθνικής οικονομίας».
4. Κατά το άρθρο 1 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (που έχει νομική ισχύ επί τη βάση της Συνθήκης της Λισαβόνας, άρ. 6 της

ΣΕΕ): «Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια είναι απαραβίαστη. Πρέπει να είναι σεβαστή και να προστατεύεται».

5. Το Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα του 1966 (Ν. 2462/1997), στον πρόλογο του αναφέρεται στην «αναγνώριση της εγγενούς αξιοπρέπειας και των ίσων και αναφαίρετων δικαιωμάτων όλων των μελών της ανθρώπινης κοινωνίας».

6. Ο Ν. 2328/1995 στο άρθρο 1 παρ. 1 εδ. γ' ορίζει ότι: «Οι σταθμοί στους οποίους χορηγούνται οι άδειες υποχρεούνται να μεριμνούν για την ποιότητα του προγράμματος...».

7. Κατά το Ν. 3592/2007 άρθρο 1 παρ. 8: «Η παροχή ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών και η εκπομπή ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων εξυπηρετούν την κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και τηλεόρασης, την πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας και ιδίως το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 15 του Συντάγματος». Στο άρθρο 1 παρ. 1 του αυτού νόμου ορίζεται ότι σκοπός των διατάξεων του παρόντος νόμου είναι... η ποιοτική στάθμη των προγραμμάτων...

8. Στο άρθρο 2 παρ. 3 εδ. β' του Ν. 4173/2013(που τροποποιήθηκε με το Ν. 4324/29.4.2015 που επανιδρύει την ΕΡΤ και ισχύει και για την ιδιωτική τηλεόραση κατ' εφαρμογή του άρθρου 3 παρ. 1α του Ν. 2328/1995) ορίζεται ότι: «Οι οπτικοακουστικές υπηρεσίες που παρέχει η Ε.Ρ.Τ. Α.Ε. πρέπει να ανταποκρίνονται στην ποιοτική στάθμη που επιβάλλουν η κοινωνική αποστολή και η πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας και να σέβονται ιδίως την αξία του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας».

9. Ο Κανονισμός 2/1991 του Ε.Σ.Ρ. περί ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων(ο οποίος, σύμφωνα με το πρακτικό συνεδριάσεως και γνωμοδότηση του Συμβουλίου Επικρατείας με αριθμό 49/2003, καταργείται μόνο κατά το μέρος που αφορά σε ειδησεογραφικές και ενημερωτικές εκπομπές, ενώ κατά το μέρος που αφορά στα λοιπά ραδιοτηλεοπτικά προγράμματα διατηρείται σε ισχύ μέχρι την έκδοση του σχετικού κώδικα δεοντολογίας και ο οποίος -Κανονισμός 2/1991- εφαρμόζεται στην προκειμένη περίπτωση γιατί η εκπομπή έφερε ψυχαγωγικό χαρακτήρα) στο άρθρο 2 παρ. 1 ορίζει: «Οι ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές πρέπει να εξασφαλίζουν την ποιοτική στάθμη που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοτηλεοράσεως και η πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας».

10. Κατά το άρθρο 4 παρ. 2 του Συντάγματος: «Οι Έλληνες και οι Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις».

11. Το άρθρο 116 παρ. 2 του Συντάγματος ορίζει: «Δεν αποτελεί διάκριση λόγω φύλου η λήψη θετικών μέτρων για την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών. Το κράτος μεριμνά για την άρση των ανισοτήτων που υφίστανται στην πράξη, ιδίως σε βάρος των γυναικών».

12. Σύμφωνα με το άρθρο 14 της ΕΣΔΑ(Ν.Δ. 53/1974): «Η χρήση των αναγνωριζομένων εν τη παρούση συμβάσει δικαιωμάτων και ελευθεριών δέον να εξασφαλισθεί ασχέτως διακρίσεως φύλου, φυλής, χρώματος, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προελεύσεως, συμμετοχής εις εθνικήν μειονότητα, περιουσίας, γεννήσεως ή άλλης καταστάσεως».

13. Κατά το άρθρο 2 του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα του 1966 (Ν. 2462/1997): «Τα συμβαλλόμενα κράτη στο παρόν Σύμφωνο αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σέβονται και να εγγυώνται σε όλα τα άτομα που βρίσκονται στην επικράτεια τους και υπάγονται στη δικαιοδοσία τους τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στο παρόν Σύμφωνο, χωρίς καμία διάκριση ιδίως φυλής, χρώματος, γένους, γλώσσας, θρησκευματος, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης, περιουσίας, γέννησης ή κάθε άλλης κατάστασης».

14. Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών(Ν. 1342/1983) στον πρόλογο του υπενθυμίζει ότι η διάκριση κατά των γυναικών παραβιάζει τις αρχές της ισότητας των δικαιωμάτων και του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Στο άρθρο 2 περ. ε' του ανωτέρω νόμου ορίζεται ότι «τα κράτη μέλη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να λάβουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εξαλείψουν τις διακρίσεις κατά των γυναικών που ασκούνται από ένα πρόσωπο, μια οργάνωση ή μια οποιαδήποτε επιχείρηση».

15. Στο άρθρο 7 παρ. 1 εδ. α' του Π.Δ. 109/2010 ορίζεται ότι: «Οι πάροχοι υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων οφείλουν να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα, ώστε οι παρεχόμενες από αυτούς υπηρεσίες να μην προκαλούν μίσος λόγω φυλής, φύλου, θρησκείας, πεποιθήσεων, εθνικότητας, αναπηρίας, ηλικίας και σεξουαλικού προσανατολισμού».

16. Κατά το άρθρο 21 παρ. 1 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (που έχει νομική ισχύ επί τη βάση της Συνθήκης της Λισαβόνας, άρ. 6 της ΣΕΕ): «Απαγορεύεται κάθε διάκριση ιδίως λόγω φύλου, φυλής,

χρώματος, εθνοτικής καταγωγής ή κοινωνικής προέλευσης, γενετικών χαρακτηριστικών, γλώσσας, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών φρονημάτων ή κάθε άλλης γνώμης, ιδιότητας μέλους εθνικής μειονότητας, περιουσίας, γέννησης, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού».

17. Κατά το άρθρο 24 παρ. 1 του Ν. 4604/2019: «Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, έντυπα και ηλεκτρονικά, και η διαφήμιση μεριμνούν για την προώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων με την προβολή μιας ισότιμης και απαλλαγμένης από έμφυλα στερεότυπα εικόνας για τα άτομα, ιδίως: περ. β) η ΕΡΤ Α.Ε. και οι ιδιωτικοί τηλεοπτικοί και ραδιοφωνικοί σταθμοί, ανεξαρτήτως του μέσου εκπομπής τους, εξασφαλίζουν, μέσω των προγραμμάτων τους, την ισότιμη προβολή της παρουσίας του γυναικείου φύλου σε όλους τους τομείς της κοινωνικής, οικονομικής, πολιτιστικής και πολιτικής ζωής της χώρας. Στις εκπομπές λόγου, τέχνης, πολιτισμού και αθλητισμού που εντάσσονται στο ελάχιστο περιεχόμενο του προγράμματος, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, λαμβάνεται μέριμνα ώστε να συμπεριλαμβάνονται θεματικές που συμβάλλουν στην προώθηση της ισότητας των φύλων, στον εντοπισμό και άρση των διακρίσεων καθώς και στην καταπολέμηση των έμφυλων στερεοτύπων». Στην παρ. 3 του ως άνω άρθρου ορίζεται ότι: «Αν οι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς παραβιάζουν τις υποχρεώσεις των διατάξεων του παρόντος, το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης επιβάλλει κυρώσεις, σύμφωνα με το άρθρο 4 του Ν. 2328/1995».

18. Τέλος, κατά τα στοιχεία β' και ε' της παρ. 1 του άρθρου 4 του Ν. 2863/2000, το Ε.Σ.Ρ. ελέγχει την τήρηση των όρων και προϋποθέσεων που προβλέπονται στην εκάστοτε ισχύουσα ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία για τη νόμιμη διαφανή και ποιοτική λειτουργία των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων και επιβάλλει τις από το άρθρο 4 του Ν. 2328/1995 προβλεπόμενες διοικητικές κυρώσεις.

Από το συνδυασμό των ως άνω διατάξεων συνάγονται τα ακόλουθα:

α) Η αρχή της αξίας του ανθρώπου καθίσταται, μέσω της αναγνώρισης της ως συνταγματικής αρχής και της δικαιοκρατικής της νοηματοδότησης, κανονιστική πηγή των δικαιωμάτων και ελευθεριών, υπό την έννοια ότι κάθε συνταγματικό δικαίωμα θεωρείται ότι αποτελεί ιδιαίτερη έκφανση και εκδήλωση της αξίας του ανθρώπου. Η διάταξη του άρθρου 2 παρ. 1 του Συντάγματος δεν θεσπίζει ατομικό δικαίωμα ούτε αποτελεί απλή διακήρυξη, αλλά κανόνα δικαίου συνταγματικού επιπέδου. Η διάταξη

αυτή αποτελεί θεμελιώδη συνταγματικό κανόνα αντικειμενικού χαρακτήρα και άμεσης ισχύος (Α.Π. 40/1998). Η κατοχύρωση της αξίας του ανθρώπου είναι απαραβίαστη, δεν υπόκειται σε κανένα περιορισμό και σε καμία επιφύλαξη νόμου καθώς η διάταξη του άρθρου 2 παρ. 1 δεν υπόκειται σε αναθεώρηση ούτε ανήκει σε εκείνες των οποίων η ισχύς μπορεί να ανασταλεί κατά το άρθρο 48 παρ. 1. Η αξία του ανθρώπου αποτελεί το άκρο όριο οποιουδήποτε περιορισμού ατομικού δικαιώματος που επιτρέπει εκάστοτε το Σύνταγμα είτε αυτός αναφέρεται στο περιεχόμενο είτε στους φορείς του δικαιώματος. Η θεμελιώδης αυτή διάταξη του Συντάγματος καθιερώνει τον εν γένει ανθρωποκεντρικό του χαρακτήρα επιβάλλοντας όχι μόνο την παθητική υπεράσπιση της αξίας του ανθρώπου αλλά και τον ενεργό σεβασμό της στην πράξη υπενθυμίζοντας την «πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας» που απευθύνεται στο κράτος και σε κάθε μέλος του κοινωνικού συνόλου. Η έννοια της αξίας του ανθρώπου περιλαμβάνει την ενυπάρχουσα στον κάθε άνθρωπο ουσία, αυτή που φέρει ως έλλογον με φυσική, ηθική και νομική υπόσταση (πρβλ. ΣτΕ 4782/2012, 714/2013, 3311/2013, 4157/2014, 4992/2014). Μέσω της γενικής ρήτρας του άρθρου 57 ΑΚ για την προστασία της προσωπικότητας, η συνταγματική αρχή του σεβασμού στην αξία του ανθρώπου τριτενεργεί στο πεδίο του ιδιωτικού δικαίου. Έτσι, κάθε πρόσωπο δικαιούται να απολαμβάνει τόσο από τους φορείς της κρατικής εξουσίας, όσο και από οποιονδήποτε τρίτο τη μεταχείριση που αρμόζει σε έλλογον και συνειδητόν. Τα ραδιοτηλεοπτικά προγράμματα οφείλουν να τηρούν την αρχή της αξίας του ανθρώπου και να μην προβάλλουν δυσμενείς διακρίσεις, ήτοι μειωτικούς, σεξιστικούς και ρατσιστικούς χαρακτηρισμούς, μηνύματα και σχόλια.

β) Η αρχή της ισονομίας ανδρών και γυναικών κατοχυρώνεται στο άρθρο 4 παρ. 2 του Συντάγματος ως ατομικό δικαίωμα αλλά και στο άρθρο 116 παρ. 2 που ορίζει ότι δεν αποτελεί διάκριση λόγω φύλου η λήψη θετικών μέτρων για την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών. Το κράτος μεριμνά για την άρση των ανισοτήτων που υφίστανται στην πράξη, ιδίως σε βάρος των γυναικών. Έναν τρόπο εκδήλωσης της διάκρισης λόγω φύλου αποτελεί και η σεξουαλική παρενόχληση. Ο Ν. 3896/2010 για την αρχή της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών (όπως τροποποιήθηκε με το νόμο 4604/2019) ορίζει την έννοια της σεξουαλικής παρενόχλησης «οποιαδήποτε μορφή ανεπιθύμητης λεκτικής, ψυχολογικής ή σωματικής συμπεριφοράς σεξουαλικού χαρακτήρα με αποτέλεσμα την προσβολή της

προσωπικότητας ενός προσώπου, ιδίως με τη δημιουργία εκφοβιστικού, εχθρικού, εξευτελιστικού, ταπεινωτικού ή επιθετικού περιβάλλοντος γύρω από αυτό». Επομένως, για τη σεξουαλική παρενόχληση απαιτείται εκδήλωση ανεπιθύμητης συμπεριφοράς που συνδέεται με το φύλο ενός προσώπου, αυτή δε η συμπεριφορά να οδηγεί σε παραβίαση της αξιοπρέπειας του προσώπου και να δημιουργεί περιβάλλον εκφοβιστικό, εχθρικό, εξευτελιστικό, ταπεινωτικό ή επιθετικό. Η σεξουαλική παρενόχληση προκύπτει από τη χρήση σεξιστικών εκφράσεων, έμμονων προτάσεων, ερωτικών χειρονομιών ή υπονοούμενων και υπάρχει από τη στιγμή που κάποιος χρησιμοποιεί το άλλο φύλο ως σεξουαλικό αντικείμενο. Το άρθρο 337 παρ. 1 του νέου Ποινικού Κώδικα τιμωρεί όποιον με χειρονομίες γενετήσιου χαρακτήρα, με προτάσεις που αφορούν γενετήσιες πράξεις, με γενετήσιες πράξεις που τελούνται ενώπιον άλλου ή με επίδειξη των γεννητικών του οργάνων, προσβάλλει βάνουσα την τιμή άλλου.

γ) Η έννοια της ποιότητας συνδέεται με την ιδιότητα που αντιστοιχεί σε ορισμένους κανόνες, οι οποίοι συνάγονται από συστήματα αξιών (πρβλ. ΣτΕ 4417/2014, 4870/2014, 4815/2014, 335/2017, 503/2016, 535/2018, 610/2018). Η ποιοτική στάθμη των ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών διασφαλίζεται όταν η θεματική, η διάρθρωση και ο τρόπος παρουσίασης των πληροφοριών, ειδήσεων, απόψεων, πνευματικών δημιουργημάτων και διαφημιστικών μηνυμάτων που περιέχονται σε αυτά συμπλέουν με τις αρχές της πλουραλιστικής, αντικειμενικής, έντιμης και ισότιμης ενημέρωσης και ψυχαγωγίας, υπό το πρίσμα του σεβασμού στην αξία του ανθρώπου, της προστασίας των ανηλίκων και της προστασίας των καταναλωτών. Η ποιοτική στάθμη μπορεί να εξειδικευθεί με βάση τα δεδομένα της κοινής πείρας και τους κανόνες της λογικής (ΣτΕ 4043/2012).

II. Πραγματικό Μέρος

Από τα έγγραφα του φακέλου, την παρακολούθηση της επίμαχης ροής προγράμματος από την Ολομέλεια και τους ισχυρισμούς της εγκαλούμενης (προβληθέντες προφορικός και εγγράφως), προκύπτουν τα εξής:

α) Στη διάρκεια της ψυχαγωγικής εκπομπής «Μεσημέρι με το Γιώργο Λιάγκα» της 7.11.2019 που μεταδόθηκε από τον τηλεοπτικό σταθμό ΣΚΑΙ ώρα 12.00' κατά την

οποία σχολιάζονται με χαλαρή αλλά και δηκτική διάθεση πρόσωπα και γεγονότα του θεάματος και της showbiz, ο παρουσιαστής και οι 4 συνεργάτες του παρακολούθησαν τον ρεπόρτερ-συνεργάτη της εκπομπής να αναφέρεται σε είδηση που αφορά σε διάπραξη αξιόποινης πράξης σεξουαλικού χαρακτήρα από φοιτητή εντός της πανεπιστημιακής βιβλιοθήκης στρεφόμενης κατά φοιτήτριας ευρισκόμενης στον ίδιο χώρο. Ειδικότερα, στις 12.25' γίνεται αναφορά σε περιστατικό που έλαβε χώρα την προηγούμενη ημέρα στην πανεπιστημιακή βιβλιοθήκη του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ) σύμφωνα με το οποίο ένας φοιτητής Φυσικής «εκτονώθηκε» στην πλάτη φοιτήτριας Νομικής που διάβαζε. Το γεγονός περιγράφει ο ρεπόρτερ-συνεργάτης Φρίξος Δρακοντίδης που εικονίζεται στην εκπομπή. Σε λεζάντα αναγράφεται *«Θεσσαλονίκη: νεαρός φοιτητής “εκτονώθηκε” στην πλάτη φοιτήτριας στη βιβλιοθήκη του ΑΠΘ»*. Αφού διευκρινίζεται σε ποιο χώρο έλαβε χώρα το γεγονός και τί σπούδαζε η κοπέλα, ο ρεπόρτερ λέγει *«κάποια στιγμή ένιωσε μια ενόχληση στην πλάτη της»*. Ακολουθούν γέλια(άλλοτε πνιχτά, άλλοτε πιο δυνατά) από τους συνεργάτες οι οποίοι, παρόλο που η είδηση ήδη κυκλοφορούσε στο διαδίκτυο, θέτουν ερωτήσεις *«τη σκουντούσε κάποιος;», «μύγα;», «χέρι;»*. Ο ρεπόρτερ διευκρινίζει *«δεν ήταν χέρι, κάτι σε υγρή μορφή»*. Ακολουθούν γέλια και ερωτήσεις *«έσταξε το ταβάνι;», «έπεσε ο καφές από πίσω και την πιτσίλισε;»*. Ο ρεπόρτερ διευκρινίζει ότι δεν ήταν καφές ούτε τσάι. Ο παρουσιαστής γελά *«ε, την πιτσίλισε λίγο»*. Στη συνέχεια, ο ρεπόρτερ, με πιο σοβαρό ύφος, πληροφορεί *«...επειδή το θέμα είναι σοβαρό, καλό είναι να μην κάνουμε και πλάκα σε τόσο σοβαρά θέματα...γελάω γιατί δεν μπορώ να το περιγράψω διαφορετικά ...αν συνεχίσετε έτσι θα κατηγορηθείτε κι εσείς για προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας όπως κατηγορείται ο 20χρονος φοιτητής της Φυσικής ο οποίος έκανε το λάθος, τόλμησε να εκτονωθεί-αυτόν το χαρακτηρισμό αποδίδω-στην πλάτη της νεαρής φοιτήτριας»*. Ακολουθούν γέλια από όλη την ομάδα (πάνελ) της εκπομπής. Ο παρουσιαστής ρωτά *«αφού ήταν από πίσω. Πού θα εκτονωθεί; ...θα κάνει γκελ; Θα πάει μπροστά;»*. Συνεργάτης(κυρία) προτείνει *«μπορούσε να της φωνάζει να γυρίσει»*. Ενώ συνεχίζουν τα γέλια από όλους, ο ρεπόρτερ υποθέτει *«μπορεί να πήγε προετοιμασμένος, Γιώργο...να είχε κάνει μια προεργασία ο άνθρωπος...να πήγε εκεί να αποδώσει τα εύσημα του την τελευταία στιγμή»*. Σε ερώτηση συνεργάτη αν υπήρχε αίσθημα μεταξύ των δύο φοιτητών, ο ρεπόρτερ απαντά *«όχι, δεν υπήρχε συναίσθημα, ήταν μια ακραία πράξη εκδήλωσης θαυμασμού»*. Σε ερώτηση τί έκανε η φοιτήτρια μετά, ο παρουσιαστής απαντά

«σκουπίστηκε». Ακούγονται γέλια. Ο ρεπόρτερ λέγει «σταματήστε...δεν θα μπορώ να κρατήσω το σοβαρό μου ύφος για πολύ..., η φοιτήτρια αντέδρασε ενστικτωδώς, πετάχτηκε από την καρέκλα της...είδε το φοιτητή να βρίσκεται στο ένα μέτρο πίσω της, άρχισε να ουρλιάζει, να φωνάζει, ξεσηκώθηκε ο κόσμος...ο φοιτητής προσπάθησε να διαφύγει τρέχοντας...τον έπιασαν δύο υπάλληλοι». Οι συντελεστές σχολιάζουν γελώντας αν το υγρό εκτοξεύτηκε ένα μέτρο και το κατά πόσο ήταν προετοιμασμένος ο φοιτητής. Συνεργάτης(κυρία) ρωτά την ηλικία του φοιτητή κι όταν ο ρεπόρτερ της απαντά ότι ήταν 20 ετών, εκείνη λέγει «έτσι εξηγούνται όλα». Ο παρουσιαστής παρατηρεί «είχε μέρες να κάνει σεξ προφανώς», ενώ συνεργάτης(κύριος) συμπληρώνει «κρίμα το παλικάρι».

Σε αυτό το χρόνο, ένας εργαζόμενος στην παραγωγή της εκπομπής, πλησιάζει από πίσω μία συνεργάτη και με ένα πλαστικό μπουκάλι ρίχνει στην πλάτη της, αιφνιδιάζοντας την, σταγόνες νερό. Η κυρία και οι λοιποί συνεργάτες γελούν, μία χτυπά παλαμάκια. Ακούγεται «κάπως έτσι πρέπει να έγινε και μέσα στη βιβλιοθήκη, αυτό πρέπει να έπαθε η φοιτήτρια», ενώ ο παρουσιαστής τη ρωτά «σε έβρεξε;». Ο εργαζόμενος που έβρεξε την συνεργάτη ακούγεται να λέγει «ήμουν έτοιμος Ελένη!».

Ο παρουσιαστής ζητά από τον ρεπόρτερ να μάθει πώς αντέδρασε ο φοιτητής. Ο ρεπόρτερ λέγει «λοιπόν για να ολοκληρώσουμε...», ο παρουσιαστής απαντά «αυτός ολοκλήρωσε, μόνο εμείς δεν έχουμε ολοκληρώσει», ο ρεπόρτερ συμπληρώνει «ναι, να ολοκληρώσουμε κι εμείς, σειρά μας είναι...ο φοιτητής παραδέχτηκε την πράξη του...περνάει σήμερα από εισαγγελέα...είπε ότι ήταν μια πράξη εκτόνωσης...». Συνεργάτης(κύριος) παρατηρεί «τι να πει το παλικάρι τώρα;», ενώ ο παρουσιαστής λέγει «ωραίος! Μια χαρά!».

Διαπιστώνεται ότι, σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα, η εκπομπή και οι συντελεστές της αντιμετώπισαν μια αξιόποινη πράξη σεξουαλικού χαρακτήρα που έθιγε την προσωπικότητα μιας νέας γυναίκας ως ένα γεγονός άξιο διακωμώδησης και εμπαιγμού, ο δε χειρισμός του θέματος κατέληξε στον ευτελισμό αυτού. Η συμπεριφορά του φερομένου ως δράστη του αδικήματος φοιτητή δεν απαξιώνεται, ενώ δεν ακούγεται καμία φωνή συμπαραστάσης(ούτε και από τις κυρίες που αποτελούν την ομάδα της εκπομπής) προς τη φοιτήτρια που φαίνεται να υπήρξε θύμα σεξουαλικής παρενόχλησης και η οποία προφανώς βίωσε μια ταπεινωτική και εξευτελιστική εμπειρία. Αντιθέτως οι συντελεστές της εκπομπής παρουσιάζονται να συμπάσχουν με τον φερόμενο ως δράστη φοιτητή.

Στη διάρκεια της υπό έλεγχο εκπομπής, μεταδόθηκαν και άλλα θέματα που φανερώνουν τη γενικότερη αντίληψη της εκπομπής και άπτονται της ποιοτικής στάθμης αυτής: ι) κατά την έναρξη της γίνεται αναφορά σε λανθασμένη εκφορά λέξης (σαρδάμ) που έκανε η παρουσιάστρια κα. Ε. Μενεγάκη στην εκπομπή της: αντί για τη λέξη «ψωμί» είπε τη λέξη «ψωλή». Σε σπηκάζ ακούγεται «...συμπάσχουμε αυτή την περίοδο αφού και οι δύο αντιμετωπίζουμε τα ίδια προβλήματα και βρίσκουμε παρηγοριά στη δικαιολογία “της κοντής (κάλυψη λέξης με ηχητικό εφέ) της φταίνε οι τρίχες”...», ιι) στην εκπομπή παρουσιάζεται συνέντευξη της ηθοποιού και χορευτήρας κας. Μ. Ιωαννίδου η οποία κάνει μια χορευτική κίνηση σηκώνοντας το πόδι της ψηλά. Ο παρουσιαστής σχολιάζει «οι γυναίκες έχετε καλύτερα ανοίγματα από εμάς τους άντρες, πού να τα ανοίξουμε εμείς». Μία συνεργάτης καταφέρνει να σηκώσει το πόδι της ψηλά και οι άλλοι την επαινούν. Ο παρουσιαστής παρατηρεί «γι αυτό παντρεύεσαι Κατερίνα κι εμείς θα μείνουμε στο ράφι...», ενώ εκείνη συμπληρώνει «είμαι έτοιμη για το γάμο», ιιι) στη διάρκεια της εκπομπής δημοσιογράφος παρουσιάζει θέμα με λεζάντα «το κίνημα «Me too» έγινε σήριαλ», «Επιστρέφει σε τηλεοπτική σειρά η Τζένιφερ Άνιστον, είναι ουσιαστικά το κίνημα «Me too» και μια γυναίκα δημοσιογράφος-παρουσιάστρια της οποίας ο συμπαρουσιαστής κατηγορείται για σεξουαλική παρενόχληση». Συνεργάτης ρωτά «της είπε “τι όμορφη που είσαι σήμερα”»;». Ο δημοσιογράφος απαντά «όχι, έκανε κι άλλα».

β) Στη διάρκεια της ψυχαγωγικής εκπομπής «Μεσημέρι με το Γιώργο Λιάγκα» της 8.11.2019 που μεταδόθηκε από τον τηλεοπτικό σταθμό ΣΚΑΙ ώρα 12.00' έγινε αναφορά στο περιστατικό που έλαβε χώρα στη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης από φοιτητή που εκσπερμάτισε στην πλάτη φοιτήτριας (12.25'). Στη λεζάντα αναγράφεται «στον Εισαγγελέα ο φοιτητής που ασέλησε σε φοιτήτρια στη βιβλιοθήκη του ΑΠΘ». Εμφανίζεται ο ρεπόρτερ-συνεργάτης Φρίξος Δρακοντίδης. Ο παρουσιαστής, σε μια προσπάθεια να διασκεδάσει τις εντυπώσεις από την εκπομπή της προηγούμενης ημέρας, τον καλεί να δώσει πληροφορίες για την εξέλιξη του θέματος λέγοντας «έγινε μια παρεξήγηση χτες...να πούμε κι εμείς τη θέση μας». Ο ρεπόρτερ πληροφορεί ότι ο φοιτητής παραδέχθηκε την πράξη του ενώπιον του εισαγγελέα και ο παρουσιαστής λέγει «άρα το έκανε τελικά, δεν ήταν πλάκα». Ο ρεπόρτερ πληροφορεί ότι ο φοιτητής δήλωσε πως ήταν φορτισμένος και ήθελε να εκτονωθεί, ότι είχε δε ψυχολογικά προβλήματα. Ο παρουσιαστής λέγει «τι πάει να

πει, όποιος αισθάνεται ότι θέλει να εκτονωθεί, μπορεί να εκτονωθεί στον οποιονδήποτε; Χωρίς την άδεια του άλλου; ...αν το παιδί έχει ψυχολογικό θέμα, είναι άλλο θέμα». Συνεργάτης παρατηρεί «εντάξει βρε παιδιά, αλλά είναι μια κίνηση που δεν την κάνει ένας άνθρωπος νορμάλ, στα καλά του». Ο παρουσιαστής παίρνει το λόγο «...είναι σαφές ότι η συγκεκριμένη πράξη είναι απόλυτα καταδικαστέα πράξη, είναι μια βίαιη πράξη γιατί όταν κάνεις κάτι σε αυτό το επίπεδο χωρίς τη συναίνεση του άλλου ανθρώπου, μιλάμε για μια βίαιη πράξη, για έναν βιασμό, είναι ξεκάθαρο. Και μια τέτοια πράξη είναι απολύτως καταδικαστέα από όλους...Εμείς εδώ ως εκπομπή κάναμε ένα λάθος εχθές, το συγκεκριμένο θέμα το αντιμετωπίσαμε λίγο όπως θα το αντιμετωπίζαμε σε ένα καφενείο, σε μια παρέα, γιατί έχει και μια αστεία διάσταση και πήραμε την αστεία διάσταση κάνοντας μια πλάκα και μη δίνοντας την ξεκάθαρη θέση μας και στάση ολωνών μας ότι αυτό είναι απόλυτα μα απόλυτα καταδικαστέο...». Οι συνεργάτες αναφέρουν ότι ήταν μια παρεϊστική πλάκα, μια άτυχη στιγμή, ένα λάθος που επιθυμούν να λήξει εδώ, ότι στενοχωρήθηκαν επειδή μπορεί να στενοχώρησαν κάποιους ανθρώπους, ότι δεν ειπώθηκε από αυτούς ότι ο φοιτητής είχε δίκιο, ότι δεν υποτίμησαν ένα τέτοιο γεγονός. Ο παρουσιαστής κλείνει «...καμιά φορά η πλάκα που γίνεται σε μια παρέα που σε σοβαρά θέματα δεν πρέπει να γίνεται, παρεξηγείται και διαστρεβλώνει μια θέση που δεν ειπώθηκε αλλά νομίζουν άλλοι ότι έχει άλλη θέση. Είναι ξεκάθαρη η θέση μας, ήταν απόλυτα καταδικαστέο αυτό και είναι. Οποιαδήποτε πράξη γίνεται χωρίς τη συναίνεση του άλλου ανθρώπου είναι απόλυτα καταδικαστέα».

Η συνολική παρουσίαση του θέματος στη διάρκεια της εκπομπής των δύο υπό έλεγχο ημερομηνιών, όπως αυτή έχει ανωτέρω περιγραφεί και κυρίως όπως έχει οπτικά και ακουστικά καταγραφεί, καθιστά σαφές ότι, εκτός από τις παραβιάσεις σχετικά με την προσβολή της αξίας του ανθρώπου και τις δυσμενείς διακρίσεις λόγω φύλου, θίγει και την ποιοτική στάθμη αυτής την οποία υποβαθμίζει με αποτέλεσμα να μην ανταποκρίνεται αυτή στην συνταγματικώς επιβεβλημένη αποστολή της τηλεόρασης.

III. Υπαγωγή

Με βάση τα προεκτεθέντα, καθίσταται σαφές ότι η εγκαλούμενη εταιρεία, κατά τη μετάδοση της εν λόγω εκπομπής, με την παρουσίαση των γεγονότων με τον προαναφερθέντα τρόπο παραβίασε - εκ προθέσεως - τις αναφερόμενες στο νομικό

μέρος της παρούσας διατάξεις. Επομένως, πρέπει να επιβληθούν στην εγκαλούμενη εταιρεία διοικητικές κυρώσεις και δη αυτή της προσωρινής αναστολής μετάδοσης της εκπομπής και αυτή του προστίμου κατά τα οριζόμενα κατωτέρω.

Περαιτέρω, με βάση τη βαρύτητα της παραβάσεως και το κοινώς γνωστό μερίδιο τηλεθέασης του συγκεκριμένου τηλεοπτικού σταθμού, κρίνεται ότι α) για τον μη σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και τις δυσμενείς διακρίσεις λόγω φύλου πρέπει να επιβληθεί στην εγκαλούμενη η διοικητική κύρωση της προσωρινής αναστολής μετάδοσης της εκπομπής «Μεσημέρι με το Γιώργο Λιάγκα» καθώς και η ηθική κύρωση της υποχρεωτικής μετάδοσης ανακοίνωσης από το σταθμό για την έκδοση της παρούσας απόφασης, κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα στο διατακτικό και β) για την υποβάθμιση της ποιοτικής στάθμης της εκπομπής πρέπει να επιβληθεί στην εγκαλούμενη η διοικητική κύρωση του προστίμου των εκατόν πενήντα χιλιάδων (150.000) ευρώ κατά τα διαλαμβανόμενα στο διατακτικό.

Για την επιμέτρηση των διοικητικών κυρώσεων ελήφθη υπόψη από την Ολομέλεια η συγγνώμη του σταθμού.

Ένα μέλος του Συμβουλίου διατύπωσε διαφορετική γνώμη στα ακόλουθα επί μέρους θέματα ως εξής:

(α) Υπό τα προεκτεθέντα πραγματικά περιστατικά, δεν στοιχειοθετείται το αδίκημα της διάκρισης λόγω φύλου ως χωριστό αδίκημα από εκείνο της προσβολής του θύματος ως ανθρώπου, αφού δεν γίνεται, κατά την επίμαχη εκπομπή, είτε ευθέως είτε υπαινικτικώς, οποιαδήποτε μειωτική αναφορά σε αυτό (στο θύμα) στη βάση της ιδιότητάς του ως γυναίκας.

(β) Ενόψει της ειλικρινούς μεταμελείας που επέδειξε η εγκαλούμενη τόσο δημοσίως όσο και κατά την ακρόαση επί της υποθέσεως, το επιβλητέο πρόστιμο έπρεπε να ορισθεί στο ποσό των ογδόντα χιλιάδων (80.000) ευρώ.

(γ) Η προσθέτως επιβληθείσα «ηθική κύρωση» δεν είναι συνταγματικώς ανεκτή ως ενέχουσα στοιχεία διασυρμού.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Ολομέλεια του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης δέχεται ότι ο σταθμός της εγκαλουμένης παραβίασε - εκ προθέσεως – τη ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία ως προς την υποχρέωση α) σεβασμού της αξίας του ανθρώπου και μη δυσμενών διακρίσεων λόγω φύλου και β) τήρησης ποιοτικής στάθμης προγράμματος, κατά τα αναφερόμενα στο σκεπτικό.

Επιβάλλει στην εταιρεία με την επωνυμία ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΝΤΟΤ ΚΟΜ ΑΝΩΝΥΜΗ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ & ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ, ιδιοκτήτρια του τηλεοπτικού σταθμού ΣΚΑΙ:

1) τη διοικητική κύρωση της προσωρινής αναστολής μετάδοσης της εκπομπής «Μεσημέρι με το Γιώργο Λιάγκα» από 00.01΄ έως 24.00΄ κατά τις ημερομηνίες από 20.1.2020 έως 24.1.2020 για τον μη σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και τις δυσμενείς διακρίσεις λόγω φύλου.

Επίσης επιβάλλει για τις ίδιες παραβάσεις την ηθική κύρωση όπως προβάλλει αδιαλείπτως από 00.01΄ έως 24.00΄ κατά τις ημερομηνίες από 20.1.2020 έως 24.1.2020 ευκρινή κάρτα με το ακόλουθο περιεχόμενο «Στον τηλεοπτικό σταθμό ΣΚΑΙ έχει επιβληθεί η διοικητική κύρωση της προσωρινής αναστολής μετάδοσης της εκπομπής «Μεσημέρι με το Γιώργο Λιάγκα» με την 192/2019 απόφαση του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης».

2) τη διοικητική κύρωση του προστίμου των εκατόν πενήντα χιλιάδων (150.000) ευρώ για την υποβάθμιση της ποιοτικής στάθμης της εκπομπής.

Κατά το άρθρο 4 παρ. 3 του Ν. 2328/1995, όπως έχει μετά την δια του άρθρου 23 παρ. 5 εδ. β΄ του Ν. 3166/2003 αντικατάστασή του, η παρούσα απόφαση κατά την προαναφερόμενη κύρωση του προστίμου, είναι εκτελεστή κατά:

1. Της εταιρείας ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΝΤΟΤ ΚΟΜ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ, που εδρεύει στο Φάληρο, στην οδό Εθνάρχου Μακαρίου και Φαληρέως 2, με ΑΦΜ 998921252, Δ.Ο.Υ. ΦΑΕ Πειραιά.

2. Του Ιωάννη Αλαφούζου του Αριστείδη, με ΑΦΜ 022253837, Δ.Ο.Υ. Κηφισιάς, ως νομίμου εκπροσώπου της εταιρείας.
3. Του Ιωάννη Σπανολιού του Κωνσταντίνου, με ΑΦΜ 007698074, Δ.Ο.Υ. Γλυφάδας, ως νομίμου εκπροσώπου της εταιρείας.
4. Της Ευαγγελίας Κουτσαυτάκη του Κωνσταντίνου, με ΑΦΜ 075618967, Δ.Ο.Υ. Κορυδαλλού, ως νομίμου εκπροσώπου της εταιρείας.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε την 16^η Δεκεμβρίου 2019 και δημοσιεύτηκε την 8^η Ιανουαρίου 2020.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Ε.Σ.Ρ.

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΟΥΤΡΟΜΑΝΟΣ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΜΑΡΑΖΙΔΟΥ